Год. VIII. Варна, 1 Ноември 1937 год. Брой 3.

ВАРНЕНСКИ КОРЕНЯКЪ

ОРГАНЪ НА КУЛТУРНО-ПРОСВѢТНОТО ИКОНОМ. Д-ВО ВАРНЕН. КОРЕНЯКЪ

Годишенъ абонаментъ 25 лева

Излиза двуседмично | Редакция и администрация въ клуба Варна, 6-й Септември № 29. | Обявления се приематъ по споразумение

† Дѣдо Симеонъ

Залѣзна още една звезда отъ народния духовенъ небосводъ — звездата, която пилѣеше животворни лжчи, освѣтляющи мрачнитѣ дипли на нашата душа за духовно обновление, за да бждемъ готови да се явимъ въ небесното селение съ обновена, чиста, християнска душа! Тази блестателна звезда залѣзна, но не да угасне въ въздушното пространство, а да блесне сияйно въ другъ небосводъ на вѣчностьта предъ трона на Всевишния.

Тжжната весть за залѣзване на тази звезда се разнесе като гръмъ изъ града ни, изъ родината ни, като покруси сърдцата ни и покри лицата ни съ неописуема тжга, съ бледность и унилость!

Почина Дѣдо Симеонъ, който олицетворяваше примѣрна, християнска любовь и благость, народна гордость, родолюбие, трудолюбие и милосърдие!

Съ свещенни добродѣтели, съ своя възвишенъ духъ, съ своята твърда воля, съ мждрость, съ своето нравствено възпитание достигна до върха на църковната иерархия, тъй като той бѣ надаренъ отъ природата съ най-високата дарба — ***величието на сърцето!*** Той не се увличаше отъ чувствата си, а умѣеше да се въздържа и да спазва равновесието, като обсжждаше отъ всѣка една страна: тогава пристжпваше къмъ спокойното изказване на мислитѣ си, и решаване на въпроса. Той съзнаваше напълно и здраво длъжностьта си, като великъ църковенъ пастиръ, която изпълняваше презъ течение на толкова и толкова години и обладаваше благородна смѣлость да се движи по пжтя на длъжностьта си. И въ това се състои истинското величие на Дѣдо Симеонъ. Той презъ цѣлия си животъ — почти вѣковенъ — безуморно е ратувалъ за обновата на християнската душа, която да живѣе съ безсмъртнитѣ надежди на християнството и съ вѣра въ блѣсъка на истината, на правдата! Той ратуваше съ възвишения си духъ, съ добрия си и здравъ разумъ, съ искрена любовь и преданность за величието на народа ни, за неговата църковна и политическа своводa, за възхода на българщината въ нашия край, и въ всѣка една църковна или политическа борба той се изстжпваше като великанъ, като голѣмъ българинъ, увѣнчанъ съ вѣнцитѣ на победата!

Историята на светата ни църква ще запази една златна страница за този великъ образъ, който, като Онзи, който бѣ разпнатъ на Голгота, прекара земния си животъ съ душевна чистота и съ пламенно чувство на милосърдие!

Вѣчното жилище на Дѣдо Симеонъ, което се намира между смъртнитѣ миряни, не се нуждае отъ никакви човѣшки паметници — външенъ блѣсъкъ, защото неговото величие и християнска скромность не могатъ да бждатъ покрити, освенъ съ величественостьта на небесната и ведра синева. Независимо отъ това, Дѣдо Симеонъ е въздигналъ нержкотворенъ паметникъ въ нашитѣ сърдца и въ сърдцето на народа, и неговото вѣчно жилище ще бжде мѣсто на поклонението!

Ем. Мутафовъ

Човѣчностьта и труда у Иорданъ Йовковъ.*)

Йор. Йовковъ отрони бисери, които съ съвършенството си се наложиха безъ критика на най-взискателнитѣ бижутери въ нашата книжнина.

Вредилъ се между първитѣ белетристи у насъ още съ разказа си „Балканъ," той стана най-любимиятъ и най-четениятъ отъ нашитѣ писатели.

Три тома разкази и последвалитѣ ги „Последна радость," „Старо-планински легенди," „Вечери въ Антимовския ханъ," „Жетварьтъ," „Чифлика край границата," „Ако тѣ можеха да говорятъ," голѣмъ брой разкази печатани въ разни вестници и списания, драмитѣ му „Албена и „Боряна" свидетелствуватъ за голѣмата творческа продуктивность на автора на „Балканъ." И отъ всичкитѣ му произведения вѣе човѣчность и вѣра въ доброто като начало и двигатель на живота; и тази човѣчность Йор. Йовковъ открива дори у звѣра, както великитѣ писатели въ руската литература.

Озвѣренъ е Иидже. Отдето мине, запустяватъ поля и села, докато най-после отъ себе си се отвръща, вслушва се въ жалбитѣ на роднитѣ поля, изречени чрезъ единъ старецъ, и става мощенъ покровитель. Тогазъ всичко, та и гората заплаква за Иинджето. („Староплан. легенди— Индже")

Подъ влиянието на нахлулитѣ отъ чужбина идеи за социалното неравенство избухва страшна разпра въ с. Люляково между чорбаджи Вълчанъ и Грозданъ. Вълчанъ разорява Гроздана, а Грозданъ търси случай да унищожи Вълчана. Настава време за полска работа, и цѣло село е изъ нивитѣ. Кипи благотворниятъ трудъ. По едно време подплашени коне бѣсно бѣгатъ, влѣкатъ каруца, а въ каруцата е безпомощенъ Вълчанъ. Още малко и каруцата съ конетѣ и стопанинътъ имъ ще се струполятъ въ страшна бездна, Работящитѣ въ полето селяни сж изтръпнали, кой и какъ би могълъ да помогне на нещастника? Но ето, за чудо! По риза, разгърденъ бѣга Грозданъ презъ глава, съ рискъ на живота си пресрѣща конетѣ, улавя ги, обуздава, укротява ги. Гледа цѣло село и на очитѣ си не вѣрва. Спасительтъ е Грозданъ, спасениятъ —Вълчанъ. Подъ благородната треска на труда при нуждата да се спаси човѣкътъ, сесъбужда у озвѣрения Грозданъ човѣкътъ, и тежькъ товаръ пада отъ гърдитѣ на селянитѣ. Вълчанъ и Грозданъ сж примирени, въ село настава миръ и сговоръ за общо благо, за да се творятъ ценни блага за човѣка. („Жетварьтъ").

Така Йорд. Йовковъ открива духовнитѣ ценности на труженика изъ златнитѣ полета на майката родина. Трудътъ въ нея е незамѣнимъ капиталъ и нравственъ прородитель. Погледнете само ковача Йорданъ! зиме, когато нѣма работа, той е опиянченъ, вардаля се въ калта като прасе, но замахне ли чукъ, за да кове желѣзо и да му придава желана фирма за нуждитѣ на плугъ, каруца, то Йорданъ се цѣлъ преобразува и подпрѣнъ на чука си, той е нѣкакъ си особено хубавъ, силенъ, саме увѣренъ въ собственитѣ си сили и въ изкуството на ржката си.

Художникъ да рисува живота въ Добруджа и нейнитѣ синове въ миръ и война, Йор. Йовковъ ни въвежда въ тѣхната срѣда и намъ се струва, че чуваме тѣхнитѣ гласове, слушаме тѣхнитѣ разговори и свади, виждаме ги, познаваме ги (Тѣ все си иматъ първообрази въ действителностьта.)

Йор. Йовковъ е роденъ презъ 1884 год. въ Жеравна, но отрасналъ въ с. Чифутъ-куюсу, край старата ромъно-българска граница. По него време въ Добруджа цъвтѣха български училища, на брой по-вече отъ 256 (а сега?), имаше българско училище, и въ с. Чифутъ-куюсу, кждето Йор. Йовковъ получи първоначалното си образование. Следвалъ е гимназия въ Варна, а довършилъ срѣдно образование въ София. Следъ това се записалъ въ юридическия факултетъ на Софийския унивнрситетъ, но незавършилъ още образованието си, се принудилъ да търси препитание. Такава е често тежката участь на българския писатель. Съ онова, което грѣе въ сърдцето му като благотворно слънце за всички ни, да търси хлѣбъ, за да крета едва въ житейския пжть.

Дано смъртьта на незабравимия възбуди по-голѣмо желание, за да се четатъ произведенията му, та въ душитѣ на читателитѣ да израстне недоизказаното отъ познавача на свѣтлитѣ страни въ душата на българина труженикъ на полето!

*) На 18 т. м. почина любимиятъ Йор. Йовковъ, белетристътъ на селянина отъ нашето поле. (Златна Добруджа.)

Н. Милковъ, търговецъ — Варна

Изъ дейностьта на стопанския комитетъ

при стопанскитѣ съсловия въ гр Варна.

За да координиратъ интереситѣ на стопанска Варна управата на общото търговско Д-во създаде общъ стопански комитетъ. Той влезе въ връзка съ търг.-индустриалната камара, стоковата борса и общината като подири сжщо подкрепата на всички институти и лица, които биха допринесли за реализиране на възложенитѣ имъ задачи, за доброто на Варна. На председателитѣ на браншовитѣ сдружения се възложи да изработятъ изложения за нуждитѣ на сдруженията си, които сумирани заедно съ нуждитѣ на другитѣ стопански организации бждятъ вржчени на председателя на камарата, г. кмета и респективнитѣ министри. Това изложение засѣгаше тежкото икономическо положение на гр. Варна. Тамъ се казва, че обикновенно явление е да се затварятъ дюкяни следствие на безработица, работнничеството изнемогва, голѣма часть отъ занаятчийски и търговски предприятия ликвидиратъ, а останалитѣ едва кретатъ. Курортния сезонъ донася временно подобрение на много малка часть отъ населението и ако така продължава 70тѣ хиляди жители на Варна сж обречени на несигурна прехрана. Комитета обясни на съответнитѣ министри, че не е само загубата на Добруджа за бедствието на Варна но има и чисто местни причини които управляющитѣ фактори биха могли да превъзмогнатъ. Комитета за цельта има среща и съ главния Директоръ на Б. Д. Ж. заедно съ една делегация отъ браншовитѣ сдружения и поиска: 1. ревизия на железопжтната тарифа целяща отклонение на трафика по долното течение на Дунава за въ полза на нашитѣ черноморски пристанища и отбѣгване денационализирането на българскиземедѣлски произведения Констатирано е, че нашитѣ царевица и жита отправени за долното течение на Дунава се изнасятъ като румънски 2. Държавнитѣ доставки предназначени за северна България да се отправятъ презъ Варна, а не презъ Бургасъ, както ставаше до сега. 3. Стокитѣ за износъ отъ северна България да се отправятъ чрезъ черноморскитѣ пристанища — Варна 4. Стокитѣ, съгласно чл. 65 отъ закона за митницитѣ, да могатъ да бждатъ разтоварвани въ Варна — предназначени за северна България за разтоварване въ Галацъ, така че стотицитѣ тонове синъ камъкъ предназначени за северна България нѣма да бждатъ разтоварвани въ Галацъ а въ Варна, — сжщо се отнася и за кокса и др. стоки. 5. Не еднаквото навло между София-Варна и София Бургасъ е въ ущърбъ на развитието на Варна. Така че ако годишно срѣдно пристигатъ въ Варна 16500 вагона съ зърнени храни отъ които само 5800 се връщатъ

Ж. Ив. Жековъ

ЗА АВАРИТѢ

Появата на аваритѣ въ Балкански полуостровъ. Покорение на славянитѣ. Разгромътъ на древния Одесусъ. Наименованието на Варна. „Къмъ града на цезаритѣ“. Съюзъ съ славянитѣ, перситѣ за обсадата на Цариградъ

Исторически безспорно е, че турянското племе се състои отъ Хуни, Авари, Волгари, Турци. Появата на всѣко отъ тѣзи племена, особено на Хунитѣ и Аваритѣ, е била съпроводена съ ужасъ, който заставлявалъ оседлото население, което се изпречвало на пжтя имъ, да трепери. Страната, която е била обитавана отъ тѣзи племена, е била отвъдъ уралскитѣ планини и Каспийското море.

Преди дълги вѣкове, смѣлиятъ характеръ на хунитѣ, аваритѣ и бедствията, разоренията, които придружавали стжпкитѣ имъ, сж били описани отъ пророка Иола, съ вдъхновено красноречие (гл. II 2—16] и отъ това описание правимъ извлѣчение: „день на тма и мракъ, день облаченъ и мъгливъ: като утрена зора се шири по планини народъ многоброенъ и силенъ, какъвто не е имало отъ вѣка и нѣма да има следъ това отъ родъ въ родъ. Предъ тѣхъ огънь поглъща, а задъ тѣхъ пламъкъ, пали, предъ тѣхъ земята е като райЕдемски, а подиръ тѣхъ пустиня и нѣма да избѣгне отъ тѣхъ нищо. Ходътъ имъ е като видъ на коне и като конници ще скачатъ. Като тропотъ на колесници ще скачатъ по върховетѣ на горитѣ, като хвучение на огненъ пламъкъ, който пожжда тръстьта, като крепки люде, опълчени за бой. Предъ тѣхъ народитѣ ще се разтреперятъ: всичкитѣ лица ще побледнѣятъ... Земята ще се потресе предъ тѣхъ: небесата ще треперятъ, Слънцето и луната ще помръкнатъ и пр.“. Съ подобни вдъхновени слова пророкъ Иола описва появата на варварскитѣ племена въ Европа. Въ 465 г. пр. Хр. Кай Салли, епископъ на Клермонтъ, въ Оверне, който получилъ наименованието Сидони Аполинарисъ, подъ което Гибонъ и други историци се позовавать на неговитѣ достовѣрни описания на тѣзи нашествия, подробно изнася ужаситѣ, които вселявали тѣзи диви племена. Освенъ Аполинариса, ние разполагаме съ описанията на Амианъ Марцеликъ (385 г. пр. Хр.), старъ войникъ, който се срещналъ съ хунитѣ на бойното поле. Тѣзи описания идатъ да подчертаятъ това, което пророкъ Иола е изложилъ.

Въ тѣзи описания ще дадемъ едни бѣгли, кратки бележки само за *аваритѣ*.

Появата на аваритѣ въ Европа е съпроводена съ особено обстоятелство, което намираме за умѣстно да изложимъ накратко. Всрѣдъ прилива и отлива на народитѣ въ Срѣдна Азия, и безбройнитѣ неполитически възстания между племената отъ турански произходъ, аваритѣ, вижда се, сж сполучили да образуватъ простжрно владичество, въ което присъединили съседитѣ си. По забележителни отъ тѣзи съседи сж вили уаритѣ, наречени сжщо хуни — дума, която веднага оприличава ги съ хунитѣ, които сж получили това име отъ византийскитѣ историци. Тѣ, вижда се, сж били подчинени насилствено отъ аваритѣ Следъ време последнитѣ съ уаритѣ били завладѣни отъ по-силно племе.

Далечъ, въ самата срѣда на Азия, при подножието на Алтайскитѣ планини, две хиляди километра далечъ отъ Каспийското море, Бенгалски заливъ и Сибирската граница, обиталъ Ханътъ на турцитѣ, „царь на седемь народи и господарь на седемь области на свѣта“. (Съ отдѣлна статия ще се повърнемъ за турцитѣ. Б. А.)

Този голѣмъ Ханъ покорилъ аваритѣ, но нѣкоя неизвестна причина го е принудила да се осъмни въ тѣхната покорность. Необходимо било да се изследва тѣхната неискреность, която имала грозна последица. Триста хиляди авари сж били жертва на гнѣва на турския Ханъ. Византийския историкъ Теофилактъ, въ труда си, гл. II, стр. 369. разправя, че пространството на четиридневно пжтуване е било покрито съ разлагащи се трупове на аваритѣ. Сжщитѣ сведения дава и френскиятъ историкъ А. Тиери въ труда си „Атила и неговитѣ наследници“.

(следва)

пълни съ разни стоки, а останалитѣ се връщатъ праздни, то при уеднаквяване на навлата много търговци ще си турятъ стокитѣ въ тези празни вагони и би намалило безработицата. 6. Създаване на свободна зона на варненското пристанище би привлѣкло значителенъ международенъ трафикъ особено Русе-Варна. Стопанския съборъ и мостренния панаиръ сжщо бѣха добре подкрепени отъ стопанскитѣ съсловия, които макаръ и за кратко съживѣватъ нашия обеднялъ градъ. Азъ бихъ желалъ, ако има нѣкои организации и лица желающи да допринесатъ съ своитѣ съвети и опитность да се явятъ като членове на този комитетъ и съ общи усилия помогнатъ на нашия градъ.

Четете редовно и разпространявайте в. „Варненски Коренякъ“.

Д-ръ Конст. Караджовъ

ЖЕНСКАТА ЛИНИЯ

Всѣки отъ насъ знае, каква упоритость влагатъ женитѣ въ своитѣ усилия за постигане, чрезъ отслабване тѣлото имъ, онова, което тѣ наричатъ *запазване на линията*. Тѣ не отстжпватъ предъ нищо: гладъ или извънредно рафиниранъ режимъ, извънредна умора, лишение отъ най-необходимото, па даже и предъ специално лѣчение. Това тѣхно постоянно мжчително, достойно за подобра участь, безпокойство достига у нѣкой отъ тѣхъ до мания, която нѣкои лѣкари искатъ да характеризиратъ — нека имъ се опрости това — като единъ видъ болесть, която тѣ и нарекли научно *психоза* — психоза на отслабване за запазване линията.

И наистина: ние виждали сме много млади жени, съ чудесно тѣлосложение, отговаряще напълно на тѣхното цвѣтуще здраве, които, като искатъ на всѣка цена да ослабнатъ, да изгубятъ отъ своето физиологично тегло, почватъ да линѣятъ, да губятъ своитѣ цвѣтове, своята веселость, бодрость, жизнерадость да ослабватъ да невѣроятность, непоправимость и най-после да заболяватъ, даставатъ, много пжти, тоберкулозни, а понѣкота и. . . да умиратъ! Ето защо ние мислимъ, че е крайно време вече да се издигне и у насъ гласъ противъ тая мания на нашитѣ другарки жени, сестри, приятелки, защото съ това тѣ рискуватъ да предизвикатъ не само своето си, но и нашето нещастие.

Изглежда, че тия жени не знаятъ за мѣркитѣ и пропорциитѣ, които съставляватъ доброто устройство на женската красото, а впоследствие и неговата красота; които налагатъ, единъ видъ, а и трѣбва да насочватъ тѣхнитѣ усилия къмъ едно или друго направление — на ослабване или напълняване; които, съ превишаването на опредѣлената за единъ видъ норма, граница, могатъ да станатъ причина за редъ неприятности, па и нещастя даже, затова, съ настоящата си студия, ние сме поставили за цель да ги запознаемъ отъ близу съ тѣхъ, за да имъ послужатъ тѣ като правило при опредѣление нуждата и ползата отъ отслабване или, напротивъ, отъ напълняване.

За констатиране нормалното си тѣлесно развитие, женитѣ иматъ на разположение следнитѣ много и практични срѣдства: *1) Долнитѣ си крайници*, които доставятъ ценни указания за узнаване, на това, тъй като, ако при стоенето имъ на кракъ съ сближени крака, тия крайници иматъ четири допирни точки, а имено нагорната трета часть на бедрата или даже по цѣлата си дължина на колѣнетѣ, прасцитѣ и глезенитѣ, то трѣбва да се приеме че устройството на тѣлото имъ е съвършено; 2) Сжщото трѣбва да се признае, ако горната граница на космитѣ на срамната кость отговаря на срѣдата на тѣлото; ако тя лежи по-високо, то нозетѣ на тая жена сж твърде кжси, ако ли пъкъ по-долу — нѣщо почти изключително — то тѣ сж твърде дълги. Или пъкъ ако Татангентътъ на I. D. Pasteur отъ Батавия, сир. допирната точка на най-издадената часть отъ задната кривина на женското тѣло съ нѣкой мѣрникъ, по дължината на който е изправено то, се намира на еднакво рвзстояние отъ точкитѣ на тоя мѣрникъ, отговарящи на темето и на долната страна на стжпалото; 3) Срѣдната тяжесть (теглото) на тѣлото имъ, което трѣбва да бжде между 42 и 60 килограма; за да бжде то нормално, трѣбва да бжде въ съотношение съ ръстьта и индивидуалното развитие на пълнотата. За да се констатира, прочее, по теглото, нормалното състояние на тѣлото, служи формулата на Vierordt, споредъ която умножава се височината на тѣлото въ сантиметри съ гръдната обиколка, пакъ въ сантиметри, а произведението се дѣли на 240—получената цифра показва тѣглото на тѣлото; напримѣръ: човѣкъ, на когото височината е 1 м. и 70 сантиметра, а гръдната обиколка 89 сантиметра, трѣбва нормално да тежи: $\frac{170 \times 89}{240} = 63$ кгр. и 41 грама. Обаче, тая толкова удобна формула, когато се касае за жена поради гърдитѣ ѝ, които често сж голѣма прѣчка за измѣрване на гърдната ѝ обиколка, а следователно, и причина за първитѣ резултати. Затова предпочитателна е следната проста метода за изчисляване теглото на жената, а именно тая на Quételet, която се състои въ опредѣлянето му по сантиметритѣ на нейния ръсть, миниусъ 2-3 килограма за дрехитѣ; така напримѣръ една жена, на 30 години и висока 1 м. 57 снтим., трѣбва да тежи 57 килограма минусъ 3 килогр. = 54 килограма; друга на 40 години и висока сжщо 1 м. 57 см., трѣбва да тежи малко повечко отъ оная на 30 години, сир. около 59 килограма.

Какъ, прочее, да не реагира човѣкъ, когато вижда жени на 30 до 40 години, високи до 1 м. 61 или 1 м. 63, тежащи 58 до 59 килограма, да се тъпчатъ съ лѣкарства като иодъ, тироиднн екстракти и т. н., за да ослабнатъ до 52 и 53 кила? Какъ да не имъ извика човѣкъ: „Внимаиие! Вие превишавате физиологичната граница, норма на органическото си равновесие! Болестьта ви дебне!“

Вѣрно е, че за да живѣемъ добре, трѣбва ни малко храна. Знаемъ, че хората, когато ядатъ малко, жи-

---

Д-ръ П. Д. Скорчевъ

Исторически прегледъ на германскитѣ заемки

въ нашия народедъ говоръ

Езиковото богатство на кой да е народъ никога не е само негово лично творение. Въ своитѣ домогвания всѣки езикъ е твърде малко националистиченъ, той не познава политически и народностни граници, а лекокрило ги прескача, лута се изъ обширния Божи миръ, та отгде повече, отгде по-малко граби изъ езиковата съкровищница на цѣлокупното человѣчество за да гради и обогатява своята изразна, своята мисловна способность.

Тъй се твори всѣки езикъ.

И наистина, какво представлява днесъ единъ културенъ езикъ?

Съ нѣколко примѣри искамъ да дамъ тукъ на моитѣ читатели една представа за ония разнородни елементи, които влизать въ състава на нашия езикъ, макаръ че ние сме единъ народъ малъкъ и стоящъ настрани отъ великосвѣтската шетня.

Ние говоримъ по *английски* като казваме тенеке (tincase), стока, бойкотъ, флагъ, фланела, лидеръ, лифтъ и митингъ; нашитѣ джентлмени отъ хайлайфа играятъ лаун-тенисъ, бриджъ и футболъ; тѣ сж *спортисти*, иматъ си клубъ, ядатъ ростбифъ, бифстекъ, пудингъ и сандвичи, държатъ тостъ, ходятъ въ клозетъ и се наричатъ единъ други снобове. Сега си правимъ дори и туршийката по английски—микспиклсъ (mixed pickles).

Ние вече се обличаме по *индуски* въ пижама, напарфюмясваме се съ пачули, любуваме се по кина на дивитѣ джжнгли, смѣтаме се отъ повиша каста и като истински брахмани презираме индийскитѣ парии, които ние наричаме цигани.

Тарикатската ни младежь твърде почита *японското* джиу-джицу, любува се по театри на японскитѣ гейши, дамитѣ ни се навличатъ съ кимоно, всѣки знае кой е микадо, сѣемъ си японска соя, а преди години викахме дори и банзай и се наричахме „балкански японци“-обаче на никого отъ многобройнитѣ ни подлеци не е хрумвало досега да си направи поне привидно харакири.

По *келтски* („галатянски“) казваме на нашитѣ отвждни съседи власи и почти като наши употрѣбяваме *малайскитѣ* думи: ромъ, орангутанъ, гутаперча и бамбусъ.

Отъ *китайцитѣ* имаме за пиене чай и за ядене мандарини, а чрезъ персийско посрѣдство казваме чиния (чини-китайски) и дарчинъ (дарчини=дърво китайско).

Отъ старитѣ *египтени* имаме въ наследство: абаносъ, хартия, калемъ, папуръ и папир-оси и благоречиво наричаме фараонъ или егюпецъ всѣки дъртъ циганинъ.

Отъ *староеврейски* имаме много лични имена и думи, отъ които ще спомена само: камила, када и каца; юбилей, пасха, сжбота, библия, аминъ осана, алилуйя, манна, Голгота, Содомъ и Гомора, геенна огнена (гехеннемъ=джендемъ), кашеръ, херувимъ, серафимъ и сатана (шайтанъ!).

Ние ядемъ по *италиянски* манджа, пражола, погача, салата, салами, саламура, салца и маринатa; по италиански се бацяме и крещимъ: вира, майна и варда!

Отъ древни още времена имаме отъ *римленитѣ*: фурна, вино, мъсть, череша, скоминъ, скамейка, калмуканъ (calami canna) и беневреци (panni braccae), тухла, (tegula), кандило, царь, поганецъ и кумъ (com-pater, стбълг. кумотъръ).

Отъ гръцки имаме: хóра, хорó, хáро, харизвамъ, харенъ и още 500 други думи, които разгледахме въ изтеклата годишнина на този вестникъ.

Нѣколко хиляди *турско-персо-арабски* думи здраво сж се загнѣздили въ нашия народенъ говоръ. Отъ *руски* думи и русщини все още гъмжи нашиятъ езикъ. Дори и *маджаритѣ* сж ни оставили нѣколко думи: логой, хайдукъ, гулашъ, чардашъ. Отъ *американскитѣ индианци* имаме думитѣ: шоколадъ какао, каучукъ, скунксъ, тапиръ, кондоръ, табакера и домати. А отъ *карайбскитѣ* канибали сме взели: ураганъ, алигаторъ, хамакъ, и креолка; отъ *австралийцитѣ*: кенгуру и тетовирамъ.

Видно е: една пъстра международна сбирщина се е промъкнала въ нашия малъкъ езикъ и ни държи въ свръзка съ голѣмия свѣтъ! Едно шарено пот-пури („гювечъ“) отъ чуждици представлява изобщо единъ днешенъ езикъ-малъкъ или голѣмъ. „Чистъ„ езикъ не сжществува, такъвъ днесъ е немислимъ. Дори и всесилниятъ иначе Кемалъ Аттатюркъ се видѣ въ чудо щомъ се опита да рине задръстенитѣ съ персийски и арабски думи обори на днешния турски езикъ. Въ нѣмския езикъ се

вѣятъ по-добре. Но ония, които ядатъ на своя гладъ, а не гълтатъ лѣкарства, ние мислимъ, че живѣятъ още по-добре, чудесно!

Когато се говори за затлъстяване или отслабване, даватъ се известни цифри на нужни, при храненето за запазване здравето, калории. Срѣдно, единъ човѣкъ на 40 год. и високъ 1 м. 67 трѣбва да консомира 2200 до 2500 калории, споредъ начина на живѣенето и физическата работа. Една жена отъ сжщата възрасть и висока 1 м. 63 трѣбва да консомира 1800 до 2000 калории, при сжщитѣ условия на живота.

Измѣрването на тия калории и узнаването на неизмѣняването на физиологичното тегло става по единъ най-простъ начинъ: Щомъ една жена на 40 год, висока 1 м. 63, при тегло 64 или 65 кила, не представлява никакви признаци на болесть, а теглото ѝ остава непромѣнено презъ цѣли месеци и години, безъ тя да напълнява или отслабва, значи тя има нормално физиологично тегло. Да се застави тая жена да отслабне, е не само излишно, но и опасно; защо, прочее, да се намѣсваме въ смисълъ да направимъ нѣщо подобно отъ онова, което прави природата? Тая жена си консумира съвършенно, въ 24 часа, 1800—2000 калории, безъ печалба—тя трѣбва, следователно, да се остави спокойна.

Но ако въ даденъ моментъ, тая жена почне да напълнява всѣки месецъ редовно, вследствие което нейното тегло да стига 70 кила, тогава ние трѣбва да се намѣсимъ. Защото, когато женатa почне да напълнява, то достатъчно е много малко нѣщо, за да се спре напредването на угояването. Тогава именно лѣкарьтъ трѣбва да се потруди да намали калориитѣ, сир. да намали теглото чрезъ изхвърляне отъ хранителния режимъ на всѣкакви мазнини, тестени работи, хлѣбъ, бисквити, сладкиши, захарь, бонбони и всички т. п.

Когато пъкъ организмътъ, поради излишната тлъстина, се притѣснява, отпада, не трѣбва вече да се чака, щото той да достигне 100 кила. Защото затлъстяването започва тогава, когато излишъкътъ на тлъстинитѣ, даже неявни, предизвиква осложнения, които съвестниятъ лѣкарь открива. А такивато сж особено кръвообращателни явления, които жената не чувствува и не знае. Увеличаването до 170, 180, 200 и повече кръвно налѣгане у една жена на 40 год., на която се увеличава и теглото, е достатъчно, за да наложи слабително лѣчение чрезъ ограничение на хранитѣ, както го описахме по горе.

Но може да се случи и противното: жената напълнява, но кръвното ѝ налѣгане спада, а тя става малокръвна. Първата жена е пълнокръвна съ повишено кръвно налѣгане, а втората — малокръвна съ намалено кръвно налѣгане. Тлъстината я прави малокръвна. Нѣколко кила тлъстини по-малко и малокръвието изчезва, а налѣгането се увеличава. Има и други осложнения, които играятъ голѣма роля въ отслабването и които лѣкарьтъ трѣбва да открие. Сжщо трѣбва да се издирятъ самоотравянията, захарната болесть, бѣлтъкопикането, пикочината въ кръвьта, за да се дойде до едно практично заключение и се помогне на лѣчението на отслабването.

И така, явно е, какво младитѣ жени, които, безъ да иматъ ни единъ грамъ тлъстини излишъкъ въ своя организмъ, мжчатъ се да отслабнатъ, вършатъ голѣма грѣшка и причиняватъ голѣма вреда на здравето си.

Извънредното отслабване на жената—повтаряме го пакъ — лишава я отъ всѣкаква самоувѣреность, спокойствие, веселость, намалява съпротивителната ѝ сила противъ мжчнотиитѣ на живота и я води неминуемо къмъ голѣмъ отпадъкъ, неврастения и меланхолия. На васъ, прочее, млади и хубави жени, остава да не се мжчите вече да отслабвате извънредно много, ако искате да си запазите хубостьта, веселостьта и щастието.

СВОБОДНА ТРИБУНА

I

До редакцията на
в. Варненски Коренякъ
Тукъ

Г-нъ РЕДАКТОРЕ,

Въ вестника ви отъ 27 септември т. г. е напечатана статия излѣзла подъ перото на г. В. П. Гочевъ, който до колкото знаемъ въ недалечното минало е билъ учитель, директоръ и инспекторъ училищенъ. Статията е озаглавена: „чуждитѣ училища у насъ“

Моля ви дайте мѣсто на по-доле написанитѣ мисли по въпроса, като отговоръ и кратко изложение. Първо, искамъ да подчертая, че тия ми редове не целятъ да влѣза въ излишна полемика съ уважаемия г. Гочевъ, а само да посоча, какво е моето лично становище, по поставения въпросъ, което становище, дълбоко съмъ увѣренъ, че се споделя отъ абсолютната часть на българското общество.

Ще припомня на г. Гочева, само едно нѣщо, а то е, че той не въ далечно минало, поканенъ отъ родителско учителския комитетъ, като сведущъ по училищнитѣ въпроси, се е произнесълъ недвусмисленно въ полза на становището за ограниченията на чуждитѣ училища у насъ, а сега писмено, по непонятни за нази причини, е смѣнилъ това си мнение.

Но нека видимъ що казва за поддържание на тази си теза: той пише: „много родители продпочитатъ чуждитѣ училища, защото виждатъ, че въ тѣхъ децата сж подъ надзоръ на опитни учители българи“.. като че ли такива опитни учители българи има само въ тия чужди училища и че ако ги нѣмаше тия училища у насъ, ние нѣмаше да имаме опитни учители!! Съ това съ нищо не доказано твърдение г. Гочевъ може би несъзнателно засѣга и своята личность, която безъ да е искалъ е причислилъ въ редоветѣ на неопитнитѣ учители и като така си признава грѣшкитѣ като дългогодишенъ нашъ педагогъ!

Второ. Той пише: „че въ тия училища има добъръ редъ и т. н.“... ние тука сме още повече изненадани отъ това наивно, непровѣрено или кой знае заинтересовано признание на г. Гочева, че въ държавнитѣ наши училища, кждето той редъ дълги години е работилъ и не е успѣлъ поне отчасти да въведе, поне тамъ, гдето той лично е командувалъ, добъръ редъ, а вижда търсения и желанъ отъ него, като отличенъ педагогъ, само въ чуждитѣ училища!!!!

Трето.“ че тамъ ученицитѣ изучавали всички предмети, които се учатъ въ нашитѣ училища“.... чисто и просто, ако се вземе това твърдение на г. Гочева за пълна истина, намъ не ни остава нищо друго, освенъ да затворимъ нашитѣ училища и да ги замѣнимъ съ чуждитѣ, и се освободимъ отъ грижата ни да се занимаваме съ нашето учебно дѣло изобщо!!!! странна логика и още по странна констатация!!, което би било позволено да ни каже единъ непознавачъ на учебното дѣло, но това въ никой случай, поне за себе си казвамъ, не може да бжде мнението на единъ отличенъ, вѣрвамъ азъ, нашъ дългогодишенъ педагогъ и управникъ на нашитѣ родни училища!!! Друга мисъль, още по-слаба, за насъ, е твърдение на г. Гочева, „че въ чуждитѣ училища не се развивали крайни идеи“!!!... като че ли г. Гочевъ съ това си твърдение иде да ни каже, че той най-малко лично въ продължение на една дългогодишна, отлична, вѣрваме ние негова служба къмъ образователното ни дѣло, е насаждалъ или най-малко търпѣлъ тия идеи, което ние неприемаме да е истина, не се е работило за намалението на по-долни идеи, ако такива е имало, а се оставило това право и грижа на чуждитѣ училища, които да ни спасятъ отъ тая държавна напасть!!! нѣщо, което азъ лично отричамъ да е било нѣкога вѣрно!!

Четвърто г. Гочевъ пише: „нашитѣ програми по френски и нѣмски сж съвършенно несъстоятелни“... да приемемъ за минута, че това е така. Нека тогава г. Гочевъ, за наше поне утешение, ни каже какво е той лично направилъ въ своята многогодишна служба да се подобри методата ни за изучаване на тия чужди езици. Той казва по-нататъкъ: „да обичашъ Германия или Франция не значи да си измѣнникъ“. Да това е така, но още по-малко ще си измѣнникъ като се учишъ и просвещавашъ въ твоето родно училище, въ твоята родна срѣда и което е по-главно всрѣдъ твоитѣ другарчета по родъ!! Чуждата култура трѣбва да дойде само тогава, когато ние като народъ сме се напълно осъзнали и следъ като нашето дете стане синъ на своя народъ, следъ като то завърши прогимназиалното си образование въ дома си и оформи душата си, а това оформяване, самъ г. Гочевъ по-добре отъ насъ знае, става до 14 годишната възрасть, до което време нашитѣ деца не бива да отиватъ въ чуждитѣ училища. Въ тази си статия, по наше мнение е унизителна за всичко българско и преди всичко за всичко училищно, г. Гочевъ добавя: „за чуждитѣ училища въ Варна не може да се каже нищо лошо, защото тамъ преподавали нашитѣ отлични педагози г. г. Тодоровъ, Мутафовъ и др.“!!!! Господи! та нали именно тия отлични наши педагози, преди да отидатъ въ тия чужди училища като преподаватели, сж биле наши учители, директори и наши ржководители !!!! какво иска да каже съ това г. Гочевъ? Да, тѣ отиватъ тамъ следъ като сж дали всичко за нашитѣ училища, следъ като сж станали пенсионери. Това ли иска да ни каже г. Гочевъ, или и той има подобно намѣрение!!

Тия нѣколко бележки по тая статия на г. Гогева е събудила, вѣрвамъ азъ, не само у мене отношение отрицателно, не издържа отъ ничие гледище сериозна критика, още по-малко отъ народстно гледище, което г. Гочевъ за наше очудване въ своята вече преклонна възрасть, може би е попритжпилъ. И че присжтствието на чужди училища въ една страна покрай другата си задача да учи чуждитѣ деца на своя роденъ езикъ има и друга страна, за да не кажемъ, че и материалната е за наша вреда.

Нека г. Гочевъ ми посочи една отъ великитѣ нации, чиито езици ние съ една ревность не видена другаде учимъ, иматъ ли у тѣхъ си чужди училища и защо ги нѣматъ? Ние винимъ изцѣло съзнанието на тия бащи, които пращатъ децата си въ чуждитѣ училища до 14 годишна възрасть, че се много леко отнасятъ къмъ този толкова деликатенъ въпросъ, свързанъ съ истинското дѣло на народа ни и че чуждия езикъ винаги ще се успѣшно научи, следъ като детето е завършило своето основно образование при нашитѣ родни училища. По-късно

набройватъ споредъ Рудолфъ Клайнпаулъ 70 хиляди чужди думи. За влашкия и дума да не става!

*

Ние вече разгледахме на това мѣсто миналата година влиянието на гръцкия и на турския езикъ върху нашия народенъ говоръ. Сега нека да хвърлимъ единъ погледъ и на единъ отъ най-старитѣ източници, отгдето нашитѣ славянски прадѣди сж черпали думи—това е германскиятъ езикъ. Споредъ нѣмскитѣ етимолози още въ предисторическо време се набройватъ въ славянскитѣ езици по-вече отъ 200 заемки отъ германски; а споредъ нашия именитъ езиковедецъ г. проф. Ст. Младеновъ тѣ сж само 22 и още нѣколко съмнителни—останалитѣ сж общо наследство отъ индоевропейския праезикъ.

Известно е, че при разклоняването на този общъ праезикъ ние, славяни и германци, дълго сме вървѣли наедно като още нераздѣлена група и сравнително неотдавна сме се раздѣлили и обособили въ две самостоятелни езикови семейства. Поради това Auge и око, stehen и стоя, kalt и хладь, Nase и носъ, Kahl и голъ, Maus и мишка, Mord и смъртъ, Dorn и трънъ mögen и мога, lieben и любя, mischen и мѣша и мн. др. сж толкова германски колкото и наши. За нашата задача такива родствени думи отъ общо прабащино наследство не сж отъ интересъ. Насъ ни интересуватъ тука ония заети отъ германски наречия думи, които сж тѣхно собствено творение и вече въ своя германскм видъ, далеко следъ нашето обособяване, сж проникнали било въ общия ни славянски праезикъ, било-още по-късно-направо въ нашия български езикъ.

Вече презъ 2. ст. сл. Хр. когато нашитѣ славянски прадѣди сж били около Карпатитѣ, тукъ край тѣхъ сж се поселили и готитѣ, едно германско племе. Презъ 251 г. тѣ прескачатъ Дунава, минаватъ въ Мизия, нападтъ и ограбватъ цъвтящия Траяновъ градъ Nicopolis ad Istrum - до днешнто село Никюпъ. Въ 258 г. тѣ спохождатъ Варна и оплячкосватъ градоветѣ по брѣговетѣ на Черно и на Мряморно море. Тѣхниятъ апостолъ Вулфила, т. е. „Вълчо“ (311 - 382 г.) е единъ отъ найвиднитѣ проповѣдници на християнството по онова време и е билъ къмъ 350. г. епископъ въ Никюпъ, а неговиятъ ученикъ Авксентий (гот) е билъ на сжщата служба въ Силистра. По това време готитѣ сж се били поселили въ Мизия и Тракия, тѣ сж били заеднали особено около Варна, та въ 377 г. повдигатъ противъ Римъ възстание въ Девня-Марцианополисъ. Въ началото на 8, ст. готитѣ вече заглъхватъ, останки отъ тѣхъ сж се задържали обаче въ Кримъ до 16. в.; тѣ тукъ после сж се потатарчили и въ 18. ст. Суворовъ ги преселва около Азовско море.-Още презъ 4. ст. Вулфила е превелъ евангелието отъ гръцки на готски (запазено днесъ въ Упсала). Вулфила е проповѣдвалъ и по днешнитѣ наши земи на готски, гръцки и латински и мнозина български славяни ще да сж възприели тогава християнството отъ готитѣ и ще да сж слушали готски проповѣди. Още въ 9. ст. въ Мизия се е служило готска литургия.

Та при тази близость на готи и славяни въ нашитѣ земи очевидно е, че ще да е имало общуване между тия два народа, при което ще да сж станали и взаимни заемки. За готитѣ се знае че сж заели две наши думи: plinsjan=пленсати (танцувамъ) и smokka-отъ смокъі=смокиня. А въ нашия езикъ сж проникнали по-вече готски и германски чуждици, каквито сж: БЛЮДО, отъ гот. biuds, т. е. маса, а после съ значение на „ястие“-срав. нѣм. Tisch (отъ гръц. дискосъ!) маса, а въ английски вече съ значение на блюдо, ястие: disch.

БУКВА, стбълг. букъі (множ. ч.), отъ готски boka (сжщо мн. ч.), т. е. букви, писмена, книга - Buch.

ВИТЯЗЪ, стбълг. витензъ, отъ withing, vikingr, т. е. норвежски викинзи, които съ своитѣ ладии сж се спущали далеко въ Срѣдиз. море, служили сж въ византийската войска и сж минавали за голѣми юнаци - витязи.

ВЛАХЪ, отъ стнѣм. walh, welsch-отъ названието на келтското племе volcae. У нѣмцитѣ, особено у южнитѣ, welsch значи въобще ромáнинъ, обикновено италиянецъ. Сжщо и румжнитѣ сж били за нѣмцитѣ welsch, walh - отъ тукъ и нѣм. дума Wallach, т. е. скопенъ конь отъ Влашко.

КЛАДЕНЕЦЪ, стбълг. кладьньць, отъ готски Kaldiggs (чети: калдингс), отъ Kalt = хладь; по-сетне вмѣсто „кладеньць“ се среща буквалният ѝ преводъ „студьньць“.

КРАЛЬ, отъ името на Карла Велики, което у славянитѣ е станало нарицателно, тъй както и името на Caesar е станало у насъ „цѣсарь“, царь, а у нѣмцитѣ Kaisar.

КУСВАМЪ, ИЗ-КУСЯВАМЪ, ИЗКУСТВО, отъ гот. Kausjan=кусвамъ, изкусявамъ (т. е. изпитвамъ,) опитвамъ.

но то може да се прати да учи чужда култура, противъ която ние нищо нѣмаме. Но по-рано нашата, че подире на другитѣ народи. Ето ядката на въпроса. Послѣдно време е вече да се разбере на нашъ езикъ, че ако тази мода, това течение къмъ чуждитѣ училища продължи, както отива до днесъ, ние рискуваме сигуръ да станемъ утре всичко, но не и българи самобитни и сродни съ нашия селски народъ. Зная г. Гочевъ, допускамъ, че великитѣ сили, всѣка съ своето предназначение въ живота на всесветската култура и културни завоевания, жертвува срѣдства да има своето влияние въ все по-широкъ кржгъ, а че това влияние, за да се намали, е необходимо да се праща нашето дате поне до 14 годишната си възрасть въ чиститѣ български училища, гдето то ще чувствува и мисли, ще се радва и весели по чисто нашенски. Съзнаването ни като народъ съ стара култура се вижда именно тамъ, колко сж чуждитѣ училища у насъ, въ която само децата на богатитѣ могатъ да ходятъ.

Нека ми се покаже отъ г. Гочева, коя малка страна като нашата има толкова чужди училища, колкото имаме ние. Пита ли се г. Гочевъ като поема една защита на чуждитѣ учиилща у насъ, какво мисли народа ни, като гледа, какъ все повече и повече чуждитѣ училища се пълнятъ съ наши деца, децата само на ония, които могатъ да плащатъ тия такси и издръжка? и че само бедниятъ и селски народъ остава да праща своитѣ деца въ народнитѣ ни училища и че само той си остава не засегнатъ въ своята първобитна наша култура? А това какво ни би донесло утре? Ето кое трѣбваше да види г. Гочевъ, преди да публикува своята статия.

Тукъ, както се каза и по-горе, нѣмамъ намѣрение да правя съ никого полемика, но имамъ да кажа на нашитѣ учители, обществеици и управници, че е вече време, върховно време, да се загрижимъ съ преустройството на чуждитѣ училища у насъ и че, щомъ като една известна часть отъ насъ нѣматъ съзнанието да не си пращатъ децата до 14 годишна възрасть въ чуждитѣ училища, да са вематъ правни мѣрки, както това е случай въ цѣлия свѣтъ.

Съ почитание:

П. А. Лоловъ

II. ЧУЖДИ УЧИЛИЩА ВЪ БЪЛГАРИЯ.

Съ горното заглавие г-нъ В. П. Гочевъ помѣсти въ в. „Вар. Коренякъ“, брой 1 отъ 1 октомврий т. г. своята великолепна статия. Не бѣше малка изненадата ми обаче, когато прочетохъ въ сжщия вестникъ брой, 2 отъ 15 октомврий редакционната бележка, че измежду читателитѣ му имало роптающи противъ статията на г. Гочевъ.

Противъ всѣка истина се намиратъ роптающи, по заблуда или лични съображения. Свѣтлината имъ боде очитѣ.

Почитаемата Редакция на в. „Варненски Коренякъ“ не е да не знае това. Сведователно, споредъ насъ, най-малко неумѣстно бѣ да даде мѣсто въ вестника си, - толкова сериозенъ и наученъ, на въпросната бележка безъ коментарии, само отъ угода на нѣколко некомпетентни лица, макаръ и членове на дружеството. Преди всичко-истината, на която това авторитетно и популярно периодическо издание е неуклонно изразитель и ратникъ на правдата. Молимъ извинение за откровеността си.

Статията на г. В. П. Гочевъ, бившъ училищенъ инспекторъ, е повече отъ навременна, обстойна и необорима. Той действително е най-компетентния по въпроса. Трѣбваше единъ доблестенъ българинъ да заговори съ ржка сложена на сърдцето. Противъ фактитѣ и кристалнитѣ истини могатъ да ритатъ само тепегьозитѣ, както се изразяваше едно време покойниятъ държавникъ Димитъръ Петковъ.

За високото достойнство на статията на г. Гочевъ по-вече нѣма да кажемъ нищо. Тя сама съ висше красноречие говори за себе си.

Безпоренъ фактъ е, че децата на заможни семейства, които пропаднаха въ нашитѣ нисши и срѣдни училища и изключени за винаги, се спасиха въ инородноитѣ такива, най-вече въ французкитѣ и американскитѣ. Въ тѣхното число е и синътъ на пишущия тия редове, за когото директори и учители присждиха: „Не си губето времето и паритѣ г. Д. Съ него всичко е свършено: закоравѣлъ е въ кривия пжть.“ А перъ Сатурненъ и перъ Жозефатъ, директоръ и подиректоръ на френското петокласно училище въ Кара-Агачъ при Одринъ бѣха на друго мнение, съ малко думи:„ Оставете го при насъ, г. Д., той ще се поправи“. И днесъ той, както и почти всички български деца следвили и завършили образованието си при инородноитѣ училища, вънъ и въ България, сж отлични граждани и видни обществеици, всеотдайни патриоти и самоотвержени борци. А всички деца на срѣдни и по-бедни семейства ученици въ наши училища, попаднали въ лоша срѣда и изключени, по липса на контролъ и възпитание въ училищата ни, сжщо и въ семействата, поради залисия въ борбата имъ за прехрана, повечето станаха сподвижници на професионални апаши.

Едва ли има нужда да се изтъква повече, каква е ползата за България отъ иностраннитѣ (инородни) училища, дето учителя всеотдаенъ такъвъ, понесълъ само единъ кръстъ по призвание и само той е неговъ кумиръ.

Отдавна се вдигатъ трезви гласове у насъ, че училищата ни сж на погрѣшенъ пжть. Когато бждатъ чути тия гласове и училищата, както и учителитѣ ни се приравнятъ съ инороднитѣ и дадатъ сжщитѣ блѣстящи резултати, никой, вѣрвамъ, нѣма да предпочита последнитѣ.

Защо и какъ постигатъ добри резултати учителитѣ: французи, американци, германци и италиянци и съ това ставатъ трънъ въ очитѣ на нѣкои свои колеги отъ другъ манталитетъ, и по такъвъ начинъ тѣ спасяватъ отъ гибель много български деца, отречени отъ нашитѣ училища, въ това число и моя единственъ синъ, ще се опитамъ, по силитѣ си, да изнеса въ друга специална по въпроса статия. Сега въ заключение ще кажа, че само тази да е ползата ни отъ тѣхъ-стига. Дори би трѣбвало да бждатъ насърдчени морално и подкрепени материално за благородната имъ и въ висша степень полезна мисия при днешния атеизъмъ и грубъ материализъмъ. Стига сме ги гощавали както данайцитѣ Сократа и иудеитѣ Христа. Стига!

Варна, 23 октомврий 1937 г.

Илия М. Добревъ

Обичайте Варна и работете за Варна!

В. „Варненски Коренякъ“ защитава интереситѣ на варненското гражданство.

Всѣки, който обича гр. Варна, трѣбва да стане членъ на д-во „Варненски Коренякъ“.

ХРОНИКА

Починали сж напоследъкъ зжболекарката Маринка Ст. Чолакова и Стойка Венселина Арсова. Изказвали сърдечни съболезнования на близкитѣ имъ.

Д-во „Черноморски юнакъ“ е отправилъ молба до Варн. Общ. Съветъ за да бжде освободено отъ заплащане на общински такси. Вѣрваме, че общинския Съветъ ще разреши благоприятно молбата. защото се касае за едно дружество което е допринесло и допринася за физическото закрепване на младежьта.

Часть отъ разкошната ограда на уч. „Св. Кирилъ“, направена неотдавна, се развали съ огледъ да се строи салонъ. Питаме, трѣбваше ли ѣа се прави тая скжпа ограда, когато ще се събаря? Нали трѣбва да има планомѣрна и обмислена строителна политика? Нали трѣбва общинскитѣ срѣдства да се изразходватъ разумно?

Една правова община трѣбва да изпълнява законитѣ. До кога ще стърчи кжщата до византийската кула, когато вече е изплатена стойтостьта и ще се образува площадъ около кулата? Ние чакаме да видимъ.

В. „Варненски Коренякъ“ дава ценни материали за историята на Варна.

В. „Варненски Коренякъ“ се редактира отъ комитетъ, които сж удоволствие, ще посрещне всѣкакви забѣлешки по вписване на вестника съ огледъ да стане подборъ на материала. Вестникътъ ни се посреща съ одобрение. Получи се само една картичка подписана отъ студентъ академикъ, като изказва недоволствието си. Желателно е този „студенътъ академикъ“ да съобщи името си на редакционния комитетъ за да може да се прецени до колко сж умѣстни забележкитѣ, които анонимно прави и отъ какви подбуди ги прали. При такъвъ случай скриването на името не е отъ полза

Печатница
„ИЗГРѢВЪ“
ул. Кн. Александъръ, 10
Снабдена съ нови и модерни букви и орнаменти. Приема и изработва всѣкакъвъ видъ поржчки като:
брошури, регистри, бланки; плина, афиши и пр.

Членъ на Д-во „Варненски Коренякъ“ може да бжде всѣки, който е живѣлъ десеть години въ Варна.

КНЯЗЪ, стбълг. кънжгъ, (чети: кънengъ!), кънензъ, отъ cuning, König англ. King. Тази нѣмска дума произхожда отъ кореня kon, gon, лат. genus = родъ, перс. джинс, следов. kuning значи: племенитъ отъ родъ и колѣно.

ПѢНЕЗЪ. стбълг. пѣненгъ, пѣнензъ; отъ гот. pannings (паннингс), стнѣм. penning, англ. pneny; Pfennig произхожда отъ нѣм. дума Pfanne, която значи тиганъ (гръц.) и е заета отъ лат. patina, а тази отъ гръц. патане. Първитѣ пенези (срав. костадинкитѣ!) сж били вглжбнати, блюдоподобни, като „паничка“ (отъ Pfanne иде „паница“!), следов. пфенигъ, пѣнезъ и паничка е едно и сжщо.

ХИЖА, стбълг. хъізъ, хъіжа, хъізина; отъ гот. hus.

ХУДОЖНИКЪ, стбълг- хждъгъ (чети: хондъгъ), отъ готски handuggs, вещъ, знаящъ.

ШЛЕМЪ, отъ гот. hilms, Helm, отъ helan т. е. нѣм. hehlen, крия, закривамъ.

ЧУЖЪ, стбълг. туждъ, чуждъ; отъ гот. diuda, т. е. народъ, „чуждиятъ“ за насъ нѣмски народъ; отъ тукъ deutsch и итал. tedesco, т. е. „народенъ“ езикъ.

КРЪСТЪ, отъ ствнѣм. Krist, а тази отъ лат. кристиа̀нус, а гръцки (и готски) хрисиано́с. отъ христос, т. е. помазанъ. У насъ „кръстъ“ значи първоначално „християнинъ“, а едва отпосле символа на християнството — „кръстъ Господенъ“. За това: кръщение, кръщавамъ, кръстникъ покръствамъ иматъ въ основата си понятието „похристиянявамъ“, правя „християнинъ“ сравни нѣм. Kristenen. Отъ тукъ иде и руски „крестянинъ“, т. е. человѣкъ християнинъ.

*

Обаче, споредъ германскитѣ филолози нѣмскитѣ заемки въ славянски, както видѣхме, сж много повече. Съ тия стари заемки, въ достжпната ми книжнина, се занимава Friedrich Kluge въ своя трудъ „Vorgeschichte der altgerman. Dialekte“ въ Grundriss d. german. Philol. на H. Paul, сжщо и въ другъ свой трудъ Geschichte d. gotischen Sprache и въ своя Etymol. Wörterb. d. deutsch. Sprache; още Herm. Janzen: Gotische Sprachdenkmäler m. Grammat. etc. Обаче по тълкуването на тия заемки у нѣмскитѣ учени нѣма единство, понѣкога тѣ много се различаватъ въ своитѣ твърдения. Тъй скоропоминалиятъ се мюнхенски славистъ проф. Бернекеръ въ своя Slav. etymolog. Wörterbuch въ много случаи не е съгласенъ съ Клуге. Най-лекомислено въ всѣка славянска дума съзиратъ нѣмски произходъ Уленбекъ и Хиртъ, спрямо които проф. Младеновъ е твърде безпощаденъ въ своята отлично аргументирана студия „Старитѣ германски елементи въ славянскитѣ езици“ 150 голѣми страници, печатана 1909 г. въ т. XXV на СбНУ.

Отъ споренъ нѣмски произходъ сж още:

БРАДВА, стбълг. брадъі, брадъвь; отъ готски barda = брадва, срав. Hellebarde (оржжие). „Брадва“ и „брада“ сж една и сжща дума — желѣзната часть на брадвата се оприличава на брада — срав. „носъ“ на корабъ, „кракъ“ на стълба, „ржчка“, „езикъ“ и др. подобни.

БРОНЯ, стбълг. брѣня, отъ гот. brunjo ствнѣм. brunja. Бернекеръ мисли, че отъ тукъ иде и нашата дума „брънка“, бримка, принка т. е. халчица отъ плетена желѣзна броня.

ХЛѢБЪ, отъ гот. hlaifs, hlaiba; срав, нѣм. Laib (сомунъ хлѣбъ), англ. loaf = сомунъ; отъ тукъ иде Lord, Lady т. е. „хлѣбодаватель“.

БРѢГЪ, отъ гот. bairg (бѣрг), която значи още „склонъ“, Berg-anhang.

ЖУПЕЛЪ, отъ ствнѣм. Swepal, Swefal = сѣра. „Огънь и жупелъ“ пада отъ небето върху Содомъ и Гомора.

КУПУВАМЪ, отъ готски Kaupjan (Kaufen) = търгувамъ.

ЛИХВА, отъ гот. leihwan, т. е. leihen = давамъ въ заемъ. Споредъ Младеноаъ: отъ лихъ, лйшенъ.

ЛѢКАРЬ, отъ гот. lêkeis, т. е. врачъ, баячъ, лѣчитель. Въ евангелието на Вулфила, Мат. IX, 12. стои: „Ni daurbun hailai *lêkeis*, ak dai unhailai habandans“, т. е. не се нуждаятъ здравитѣ отъ лѣкарь, а болести имащитѣ.

ЛЮДИ, людие. отъ ствнѣм liute, т. е. Leute отъ leode = народъ, отъ ствнѣм. liotan = раста, нараствамъ („на-родъ“); срав. стбълг. людъ = народъ; людски. Люд-мила=народумила.

ПОЛКЪ, плъкъ, пълчища, отъ нѣм. Volk = народъ, тълпа, Heer haufe.

ПОСТЪ, отъ гот. fastan, т. е. постя, държа, пазя, festhalten. Пакъ въ гот. евангелие, Мат. IX, 14 стои: „duhwe weis jah Faireisaeis fastam filu“, т.е. защо ние и фарисеитѣ постимъ много.

Въ следнята статия ще разгледаме по-новитѣ нѣмски заемки и пжтищата, по които тѣ сж проникнали въ нашия езикъ отъ освобождението ни насамъ.

Печатница „Изгрѣвъ“ — Варна